

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

पञ्चाङ्गम्

अद्य सिद्धार्थी वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्दः ५१२७ शरद-ऋतुः
सूर्यः दक्षिणायनम् कार्तिककृष्णाष्टमी
आश्विन २८ प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-4 ■ अङ्क-349

1

अक्तूबर, 14 2025

Website- www.himsanskritam.com

Email- himsanskrit@gmail.com

2 शिमलायाम् ऐतिहासिके रिजस्थले
आधुनिकहिमाचलस्य शिल्पकारस्य
स्वर्गीयस्य वीरभद्रसिंहस्य प्रतिमायाः
अनावरणम्

लद्दाख-प्रदेशस्य महिलानां
वरिष्ठनागरिकाणां च समूहेन सह
मिलितवती राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मूः



हिमसंस्कृतवार्ता: - राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मूः
नवदेहल्यां राष्ट्रपतिभवनं लद्दाख-प्रदेशस्य
महिलानां वरिष्ठनागरिकाणां च समूहेन सह
मिलितवती। सामाजिकान्तराज्यीय सन्देशे
राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मूः अवदत् यत् राष्ट्रिय-
एकता-यात्रायाः भागरूपेण समूहः
राष्ट्रपतिभवनं प्राप्तवान् आसीत्।

जोएल मोकिर, फिलिप अधियन,
पीटर होविट इत्येतान् च
नवान्वेषणाय आर्थिकवृद्धौ च
तेषां अभूतपूर्वकार्यस्य कृते
नोबेल पुरस्कारः प्रदत्तः

हिमसंस्कृतवार्ता: - पञ्चविंशत्यधिक-
द्विसहस्रतम-वर्षस्य अर्थशास्त्रस्य नोबेल
पुरस्कारः जोएल मोकिर, फिलिप
अधियन, पीटर होविट इत्येतान् च
नवान्वेषणाय आर्थिकवृद्धौ च तेषां
अभूतपूर्वकार्यस्य कृते प्रदत्तः अस्ति।
नोबेल-समित्यानुसारं, एते त्रयः
अर्थशास्त्रिणः नवान्वेषण-चालित-
आर्थिकवृद्धेः व्याख्यायै सम्मिताः।

अमरीकादेशस्य राष्ट्रपतिः
डोनाल्ड ट्रम्पः इस्राइल-
देशस्य संसदं संबोधितवान्

हिमसंस्कृतवार्ता: - संयुक्तराज्यामरीका-
देशस्य राष्ट्रपतिः डोनाल्ड ट्रम्पः अवदत्
यत् अन्धकारे बन्धने च वर्षद्वयानन्तरं,
विंशति साहसिक-इस्राइल-बन्धकाः
स्वकुटुम्बं प्रति प्रत्यागताः सन्ति।
अमरीकादेशस्य राष्ट्रपतिः डोनाल्ड ट्रम्पः
यरूशलम-नगरे इस्राइल-देशस्य संसदि 'द
नेसेट' इत्यत्र भाषमाणः आसीत्। अस्मिन्
अवसरे इस्राइल-देशस्य प्रधानमन्त्री
बेञ्जामिन् नेतन्याहु-वर्यः अमरीकादेशस्य
राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पं इस्राइल-देशस्य
श्रेष्ठतमसहयोगीति उक्तवान्।

द्वितीय-निकष-क्रीडायाः चतुर्थे
दिने वेस्ट-इण्डीज-विरुद्धं
एकविंशत्यधिकैकशत-
धावनांकानाम् अनुसरणे
भारतीयदलं प्रथमं स्तोभाय
त्रिषष्टिः धावनांकेषु अस्ति।

3 संगीतसाधकस्य उमेशभारद्वाजस्य
संगीतयात्रा- लघ्वीकाश्याः
संगीतसदनस्य नाम
'गिनीजबुक ऑफ वर्ल्ड रिकॉर्ड्स'
इत्यत्र सूचीकृतः

निर्वाचनायोगेन सप्तराज्यानाम् अष्टविधानसभाक्षेत्राणां
कृते उप-निर्वाचनस्य सूचना प्रसारिता



हिमसंस्कृतवार्ता: - निर्वाचनायोगेन
सप्तराज्यानाम् अष्टविधानसभाक्षेत्राणां
कृते उप-निर्वाचनस्य सूचना
प्रसारितास्ति। एतेषु विधानसभाक्षेत्रेषु
जम्मू-काश्मीरे बडगाम-नगरोटा-मण्डले,
राजस्थाने अन्ता-मण्डले, झारखण्डे
घाटशिला-मण्डले, तेलङ्गाना-राज्ये

राऊस-एवन्यू-न्यायालयेन कथिते आई.आर.सी.टी.सी.
भ्रष्टाचार-प्रकरणे लालू-प्रसादस्य, तस्य पत्न्याः राबड़ी-
देव्याः, पुत्रस्य तेजस्वी-यादवस्य च विरुद्धम् अभियोगाः कल्पिताः



हिमसंस्कृतवार्ता: - देहल्याः राऊस-
एवन्यू-न्यायालयेन कथिते आई.आर.सी.
टी. सी. भ्रष्टाचार-प्रकरणे राष्ट्रिय-जनता-
दलस्य, अध्यक्षस्य लालू-प्रसादस्य, तस्य
पत्न्याः राबड़ी-देव्याः, पुत्रस्य तेजस्वी-
यादवस्य, अन्येभ्यः च विरुद्धं विविधाः
आपराधिक-अभियोगाः कल्पिताः सन्ति।
पी.सी. अधिनियमस्य विशिष्ट-

रेलवे सुरक्षा-बलस्य आर.पी.एफ. इत्यस्य नियुक्तयः इदानीं प्रतिवर्षं
कर्मचारी-चयन-आयोगेन सञ्चालिताः भविष्यन्ति- अश्विनीवैष्णवः

हिमसंस्कृतवार्ता: - केन्द्रीय-रेल-मन्त्री
अश्विनीवैष्णवः अघोषयत् यत् रेलवे
सुरक्षा-बलस्य आर.पी.एफ. इत्यस्य
नियुक्तयः इदानीं प्रतिवर्षं कर्मचारी-
चयन-आयोगेन सञ्चालिताः भविष्यन्ति।
मन्त्रिणा आधुनिक-तन्त्रज्ञानेन सह
बलस्य उन्नतिकरणार्थं अनेकाषाम्
उपक्रमाणाम् अपि अनावरणं कृतम्।



हिमसंस्कृतवार्ता- क्रिकेट-क्रीडायां, नवदेहल्यां
क्रीडिते द्वितीय-निकष-क्रीडायाः चतुर्थे दिने वेस्ट-
इण्डीज-विरुद्धं एकविंशत्यधिकैकशत धावनांकानाम्
अनुसरणे भारतीयदलं प्रथमस्तोभाय त्रिषष्टिः
धावनांकेषु अस्ति। के. एल. राहुलः, साई सुदर्शनः च
सम्प्रति क्रीडतौ स्तः। अद्य भारतीयदलं विजयाय
क्रीडाङ्गणे आगमिष्यन्ति।

4 कार्तिकमासे पालनीयाः
सप्तनियमाः

जुबिलि हिल्स-मण्डलं, पञ्जाब-राज्ये
तरन-तारन-मण्डलं, मिजोरम-राज्ये
डम्पा-मण्डलम्, ओडिशा-राज्ये
नुआपाडा-मण्डलं च अस्ति। जम्मू-
काश्मीरस्य ओडिशा-राज्यस्य च
नामाङ्कनपत्रस्य अन्तिमा तिथिः अस्य
मासस्य विंशति दिनाङ्कः अस्ति तथा च
झारखण्ड, मिजोरम, पञ्जाब, तेलङ्गाना,
राजस्थान-राज्यानां नामाङ्कनपत्रस्य
अन्तिमा तिथिः अस्मिन् मासे एकविंशति
दिनाङ्के अस्ति। एतेषां विधानसभा-
स्थानानां कृते उप-निर्वाचनं
नवम्बरमासस्य एकादश दिनाङ्के
भविष्यति, मतानां गणना च
नवम्बरमासस्य चतुर्दश दिनाङ्के भविष्यति।

सुभाषितम्

अहङ्कारं बलं दर्पं,
कामं क्रोधं परिग्रहम्।
विमुच्य निर्ममः शान्तो,
ब्रह्मभूयाय कल्पते॥

अहंकार, बल, दर्प, काम,
क्रोध और परिग्रह को त्याग
कर ममत्वभाव से रहित और
शान्त पुरुष ब्रह्म प्राप्ति के
योग्य बन जाता है।



प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
[himsanskritvartah](http://himsanskritvartah.com)
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

निर्वाचनायोगेन बिहारराज्यस्य
विधानसभा-निर्वाचनस्य
द्वितीय-चरणस्य कृते
अधिसूचना प्रसारिता

हिमसंस्कृतवार्ताः पटना।
निर्वाचनायोगेन बिहारराज्यस्य
विधानसभा-निर्वाचनस्य द्वितीय-
चरणस्य कृते अधिसूचना प्रसारितास्ति।
अनेन सहैव विंशतिः मण्डलेषु
द्वाविंशत्यधिकैकशत-विधानसभा
क्षेत्राणां कृते नामाङ्कन प्रक्रिया
आरम्भाऽस्ति। द्वितीयस्य चरणस्य कृते
नामाङ्कन प्रक्रियायाः अन्तिमातिथिः
अक्टूबर मासस्य विंशतिः दिनांकः
अस्ति। नामाङ्कनपत्राणां परीक्षणं
अक्टूबर-मासस्य एकविंशतिः दिनाङ्के
भविष्यति, नामाङ्कन-प्रत्यावर्तनस्य
अन्तिमातिथिः अक्टूबर-मासस्य
त्रयोविंशतिः दिनाङ्कः अस्ति।
अवधेयमस्ति यत् अस्य चरणस्य
मतदानं नवम्बरमासस्य एकादश-
दिनाङ्के भविष्यति।

शिमलायाम् ऐतिहासिके रिजस्थले आधुनिकहिमाचलस्य शिल्पकारस्य स्वर्गीयस्य वीरभद्रसिंहस्य प्रतिमायाः अनावरणम्



हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। आधुनिकहिमाचलस्य शिल्पकारस्य पूर्वमुख्यमन्त्रिणः च स्वर्गीयस्य वीरभद्रसिंहस्य प्रतिमायाः सोमवासरे अनावरणं कृतम्। सहस्रशः जनानां, कार्यकर्तृणां काङ्ग्रेसस्य वरिष्ठनेतृणां च उपस्थितौ अस्याः प्रतिमायाः अनावरणं कृतम्। अस्मिन् समारोहे काङ्ग्रेससंसदीयपक्षस्य अध्यक्ष सोनिया गान्धी, सांसदप्रियंका गान्धी वाड़ा, मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसुक्खुः, दलस्य प्रदेशप्रभारी रजनी पाटिल, काङ्ग्रेसनेता सचिनपायलटः, दीपेन्द्रः हुडा च अन्यैः कतिपयैः काङ्ग्रेसनेतृभिः सह उपस्थिताः आसन्।

वीरभद्रसिंहस्य प्रतिमायाः दर्शनार्थं

रिजस्थले विशालः जनसमूहः समागतः,

राज्यस्य सर्वेभ्यः भागेभ्यः समर्थकाः

नृत्यन्तः, गायन्तः च समागताः

हिमाचलस्य पूर्वमुख्यमन्त्रिणः वीरभद्रसिंहस्य प्रतिमायाः दर्शनार्थं सोमवासरे शिमलायां शिमलायाम् ऐतिहासिके रिजप्राङ्गणे विशालः जनसमूहः समागतः। पारम्परिकवेशधारिणः जनाः ढोलकस्य वादनेन नृत्यन्तः गायन्तः च अस्मिन् कार्यक्रमे आगतवन्तः। यदा पूर्वकाङ्ग्रेसराष्ट्रीयक्ष्मा सोनिया गान्धी दूरनियन्त्रकस्य (रिमोट कण्ट्रोल इत्यस्य) उपयोगेन प्रतिमायाः अनावरणं कृतवती तदा रिजस्थलम् "राजा साहब अमर रहे" इति घोषैः प्रतिध्वनितवान्। केचन भावुकाः अपि अभवन्।

सोमवासरे रिजप्राङ्गणम्, मॉलमार्गं च गच्छन्तः सर्वे नगरमार्गाः वीरभद्रसिंहस्य प्रतिमायुक्तैः ध्वजैः, फलकैः च अलङ्कृताः आसन्। प्रातः ९ वादने जनाः आयोजनस्थले आगन्तुं आरब्धवन्तः प्रवेशविषये पुलिस-जनतायाः मध्ये अनेके विवादाः अभवन्। आशियाना भोजनालयस्य प्रवेशबिन्दुना वीआईपी-खण्डं प्राप्तुं शक्यते स्म। यदा महापौरः सुरेन्द्रचौहानः नगरनिगमपार्षदः सह समीपं गन्तुं प्रयत्नं कृतवान् तदा पुलिसबलं तं निवारितम्। महापौरः केवलं अवदत् यत्, "अहं सुरेन्द्रः चौहानः, मम परिचयपत्रम् अद्यापि न निर्मितम्।" ततः पार्षदाः पुलिसं प्रति स्थितिं बोधितवन्तः। तदनन्तरं ये रिजप्राङ्गणं प्राप्तुं असमर्थाः आसन् ते स्कैण्डल-पॉइण्ट-इत्यत्र स्थापिते एलईडी-पटले समारोहस्य सजीव-प्रसारणं दृष्टवन्तः। मञ्चस्य परितः सोनियागान्धी, प्रियङ्का गान्धी, राहुलगान्धी इत्यादीनां बृहत् परिवृतयः (कटआउट) स्थापिताः, वीरभद्रसिंहस्य चित्राणि, ध्वजाः च सम्पूर्णं रिजप्राङ्गणे दौधूयन्त स्म। मुख्यमन्त्रिणः सुक्खोः मञ्चं प्राप्ते सति विक्रमादित्यसिंहः अभिवादनं कृतवान्। हस्तमेलनं कृत्वा मुख्यमन्त्री विक्रमादित्यं आलिङ्गितवान्। सोनिया गान्धी किन्नोरी-शिरस्त्राणं धारयित्वा आयोजनस्थलम् आगता। यदा तिब्बतीसमुदायस्य महिलाः तस्याः स्वागताय स्थिताः उत्तरीयवस्त्रं (सराफा) दातुं प्रार्थयन्ति स्म तदा सा निवृत्य सम्मानं स्वीकृतवती। विक्रमादित्यसिंहस्य

पत्नी डॉ. अमरीन कौर अपि कार्यक्रमे उपस्थिता भूत्वा मञ्चस्य सम्मुखे अग्रपङ्क्तिं एव कार्यक्रमं दृष्टवती। मॉल रोड इत्यत्र काङ्ग्रेसकार्यकर्तृभिः सह पर्यटकाः नृत्यं कृत्वा नृत्यं कुर्वन्तः दृश्यन्ते स्म। कार्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं समर्थकाः विक्रमादित्यसिंहं मञ्चात् तस्य कारयानं प्रति नीतवन्तः। मध्याह्नभोजनाय पञ्चदेवसङ्कुलविस्तारं प्रति गच्छन् जनसमूहः वीरभद्रसिंहस्य प्रतिमायाः पुरतः श्रद्धांजलिम् अर्पयितुं बहुसंख्याकाः जनाः पङ्क्तिं कृत्वा दृश्यन्ते स्म।

यावत् राजासाहबः जीवितः

तावत् अस्माभिः कदापि

साहाय्यार्थं याचना न कृता

रामपुरतः आगता भगतीदेवी भावुकतया कथयति स्म यत् राजा साहबः अस्मभ्यं सर्वं दत्तवान्। यावत् राजा साहबः जीवितः आसीत् तावत् अस्माभिः कदापि साहाय्यार्थं याचना न कर्तव्या आसीत्। रोहडूतः चिन्तादेवी अवदत् यत्, "वयं वीरभद्रसिंहे बहु स्निह्यामः स्मः, अद्यापि तस्य बहु स्मरणं कुर्मः" इति। चम्बायाः नारायणसिंहः अवदत् यत्, "अद्यापि अस्माकं परितः राजा साहबः अस्ति अनुभूयते।" चौपालस्य सबलारामः अवदत् यत् वीरभद्रसिंहः परमारस्य कार्यं अग्रे सारितवान्। वीरभद्रसिंहेन दर्शितेन मार्गेण अद्य हिमाचलप्रदेशः अग्रे गच्छति इति चिङ्गांवस्य मनसारामः अवदत्।

वीरभद्रसिंहस्य विचारैः अग्रे वर्धयितुं सन्देशं प्रसारयन् ऐक्यभावस्य पाठं पाठितवती प्रियंका गांधी



हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। सोमवासरे शिमलानगरस्य ऐतिहासिक- रिजप्राङ्गणे पूर्वमुख्यमन्त्रिणः वीरभद्रसिंहस्य प्रतिमायाः अनावरणकाले हिमाचलप्रदेशस्य काङ्ग्रेसनेतृभ्यः ऐक्यभावस्य शिक्षणं कृतम्। समागमे काङ्ग्रेसस्य महासचिव प्रियङ्का वाड़ा अद्यत्वे राजनीत्यां वीरभद्रसिंहं इत्यादयः नेतारः दुर्लभाः इति उक्तवती। यः मार्गः महात्मा गान्धी, पंडित जवाहरलालनेहरूः इत्येतैः राष्ट्रं प्रति दर्शितम् सैव मार्गः वीरभद्रसिंहः हिमाचलस्य जनान् अपि दर्शितवान्, अस्माभिः तस्य मार्गस्य अनुसरणं कर्तव्यम्। सा एव काङ्ग्रेसस्य मूलविचारधारा अस्ति। यदि राहुलगान्धी निर्भयतया सत्यं वदति तर्हि सः एतां विचारधाराम् अनुसरति। सा

अवदत् यत्, "अद्य देशे एतादृशाः नेतारः आवश्यकाः ये जनसम्पर्कमाध्यमाः, इन्टरनेट- प्रबन्धनं च परं गत्वा राष्ट्रस्य हिताय जनानां च कृते कार्यं कुर्वन्ति। अस्माकं राष्ट्रस्य विकासाय प्रतिबद्धा राजनैतिकव्यवस्था आवश्यकी अस्ति। प्रियङ्का गान्धी अवदत् यत् अस्माभिः अस्य राज्यस्य उपत्यकानां रक्षणं कर्तव्यम् अस्ति।

राठौरस्य प्रशंसायाः अर्थस्य विषये कार्यकर्तारः अनुमानं कुर्वन्ति स्म

काङ्ग्रेस अध्यक्ष प्रतिभासिंहः मञ्चात् कुलदीपराठौरस्य प्रशंसाम् अकरोत्। सा अवदत् यत् तस्य नेतृत्वे संस्था सुदृढा अभवत्, प्रगतिः च अभवत्। पूर्व रजनी पाटिल इत्यनया नारकण्डायां ठियोगे इत्यत्र आयोजिते कार्यक्रमे राठौरस्य प्रशंसा अपि कृता आसीत्। आयोजनानन्तरं कार्यकर्तारः अस्याः स्तुतेः अर्थस्य अनुमानं कर्तुं आरब्धवन्तः। किं राठौरः अध्यक्षपदे पुनः नियुक्तः भवितुम् अर्हति?

प्रातः ९ वादने जनाः आगन्तुम् आरब्धवन्तः

वीरभद्रसिंहस्य प्रतिमायाः अनावरणसमारोहाय जनाः

प्रातः ९ वादनात् एव आगन्तुं आरब्धवन्तः, सोमवासरः शिमलानगरे व्यस्तदिवसः अभवत्, सम्मर्दः च सामान्यः अस्ति अतः प्रातःकाले जनाः आगन्तुं आरब्धवन्तः। परन्तु आयोजनस्य आगच्छन्ताम् कृते पुलिसैः सम्पूर्णनगरे अस्थायीपार्किङ्गस्थानानि स्थापितानि आसन्।

सुक्खुः विक्रमादित्यम् आलिङ्गितवान्

मुख्यमन्त्री तथा काङ्ग्रेसराज्यप्रभारी रजनी पाटिलश्च ११:२५ वादने आयोजनस्थलम् आगताः। मञ्चे उपस्थिताः सर्वे नेतारः तस्याः स्वागतं कृतवन्तः। विक्रमादित्यसिंहः मुख्यमन्त्रिणः स्वागतं कृतवान्, यः तम् आलिङ्गितवान्। मुख्यमंत्री सुक्खुः उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्री चापि आलिङ्गनं कृतवन्तौ।

सोनियां 'मातृतुल्या' इति सम्बोधितवान्

विक्रमादित्यसिंहः सोनिया गान्धीं 'मातृतुल्या' इति सम्बोधितवान्। विक्रमादित्यस्य मञ्चं प्राप्तमात्रेण कार्यकर्तारः घोषोद्घोषैः, सीटीभिः च स्वागतं कृतवन्तः। सम्पूर्णं वातावरणं चिरकालं यावत् घोषैः प्रतिध्वनितम्।

संगीतसाधकस्य उमेशभारद्वाजस्य संगीतयात्रा- लघ्वीकाश्याः संगीतसदनस्य नाम 'गिनीजबुक ऑफ वर्ल्ड रिकॉर्ड्स' इत्यत्र सूचीकृतः



हिमसंस्कृतवार्ता:- लघ्वीकाशी मण्डी। लघ्वीकाश्याः मण्ड्याः एकस्य सङ्गीतगुरोः प्रेरणादायिनी संगीतयात्रा वर्तते यः विगतसार्धद्विदशकेभ्यः मण्डीनगरे, छोटीकाशी- नाम्ना प्रसिद्धे नगरे गायन-वादन-नृत्य-प्रतिभानां पोषणाय समर्पितः अस्ति। तस्य बहवः शिष्याः सङ्गीतजगति दीप्ताः सन्ति, तेषां कीर्तिः मुम्बईनगरे अपि प्रचलिता अस्ति।

उमेशभारद्वाजस्य 'संगीतसदनम्' इति सङ्गीतस्य साधकः भारतस्य बृहत्तमः समूहप्रदर्शनम् इति गिनीजबुक ऑफ वर्ल्ड रिकॉर्ड्स इत्यत्र सूचीकृतः अस्ति। गायने स्नातकोत्तरः, सितार-तबला-विषये स्नातकः उमेशः सङ्गीतं जीवनस्य कर्तव्यं मन्यते, समाजसेवायाः माध्यमं च कृतवान्।

राष्ट्रकर्तव्यमार्गे सनगितसदनम्

विगतवर्षद्वयात् 'संगीतसदनम्' राष्ट्रं प्रति कर्तव्यमार्गे स्वस्य उपस्थितिं ज्ञापयति। एषा उपलब्धिः दर्शयति यत् न केवलं छोटीकाशी-पवित्रभूमौ रागाः प्रतिध्वनिताः भवन्ति, अपि तु इतिहासस्य निर्माणमपि भवति। संगीतसदनम् केवलं संस्था न, अपि तु सङ्गीतसाधकानां तीर्थयात्रा अस्ति। उमेशभारद्वाजस्य मार्गदर्शनेन सहस्राणि छात्राः गायनम्, वाद्यं, नृत्यं च इति

त्रिषु अपि सङ्गीतविधासु निपुणतां प्राप्तवन्तः। एतेषु बहवः छात्राः अधुना विभिन्नेषु विद्यालयेषु सङ्गीतशिक्षकाः सन्ति, अन्ये तु मुम्बई-नगरस्य चाकचक्यतायां स्वस्य परिचयं स्थापयन्ति।

भारतस्य बृहत्तमं समूहप्रदर्शनम्

विगतवर्षद्वयं यावत् राष्ट्रस्य सेवां कुर्वन् संगीतसदनं गतवर्षे भारतस्य बृहत्तमेन समूहप्रदर्शनरूपेण गिनीजबुक ऑफ वर्ल्ड रिकॉर्ड्स इत्यस्मिन् सूचीकृतः आसीत्। एषा उपलब्धिः दर्शयति यत् न केवलं छोटीकाशी-पवित्रभूमौ रागाः प्रतिध्वनिताः भवन्ति, अपि तु इतिहासस्य निर्माणमपि भवति।

उमेशः स्वस्य सङ्गीतवृत्तेः कारणं स्वस्य गुरुः पीयूषस्वामी शर्मा, स्वपितुः च इति वदति। पण्डित देवकी नन्दनगौतमः, महोदया शुक्लशर्मा, मामा सोमदेवकश्यपः च अपि तस्य सङ्गीतस्य मूल्यानि प्रवर्तयन्ति। सम्प्रति गुरुः के. आर. पंछीवर्यतः संगीतस्य नवोन्नतां प्राप्तुं प्रयतते।

मण्डियालीगीतानां स्तबकः

न केवलं संगीतं, उमेशभारद्वाजः अपि स्वमातृभाषायाः, बोलीभाषायाः च संरक्षणे निरतः अस्ति। अद्यपर्यन्तं सः मण्डलस्य लोकसंस्कृतेः आधारेण प्रायः पञ्चाशत् गीतानि गायित्वा प्रसारितवान् अस्ति। शीघ्रमेव एतानि गीतानि सामाजिकमाध्यममश्रेषु मण्डियालीलोकसंस्कृत्या सह प्रतिध्वनितानि भविष्यन्ति।

उमेशभारद्वाजः कथयति यत् एतानि गीतानि लोकसंस्कृतेः, स्वमृत्तिकायाः समर्पणस्य, संगीतस्य च अद्वितीयं मिश्रणम् सन्ति। सः कथयति यत् सङ्गीतम् एकः आध्यात्मिकः अभ्यासः अस्ति यः मनुष्यस्य अन्तःकरणस्य शुद्धिं करोति। तस्य स्वप्नः अस्ति यत् प्रत्येकं बालकं स्वस्य सङ्गीतस्य माध्यमेन स्वस्य आविष्कारं करोति।

क्यार्ट- राजकीय- संस्कृत- महाविद्यालयस्य छात्रः अभिनवशर्मा राज्यस्तरीय- कण्ठपाठस्पर्धायां प्राप्नोत् द्वितीयं स्थानम्



हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. सन्तोषकुमारः। संस्कृतभारती-हिमाचलप्रदेशद्वारा ऊनाजनपदस्य श्रीसुन्दरनारायणगुरुकुलम् अम्बेहडा इत्यत्र तृतीय-राज्यस्तरीय-शलाका-परीक्षायाः आयोजनं कृतम्। शास्त्रसंरक्षणाय संवर्धनाय च आयोजितेऽस्मिन् कार्यक्रमे हिमाचलप्रदेशस्य दशभ्यः महाविद्यालयेभ्यः विश्वविद्यालयेभ्यश्च 61 प्रतिभागिनः भागमगृह्णन्। अनेकविषयाः तत्र शलाकापरीक्षायाः कण्ठपाठस्पर्धायाश्च निर्धारिताः आसन्। क्यार्ट- राजकीय- संस्कृत- महाविद्यालयस्य प्राक्शास्त्रिद्वितीयवर्षस्य छात्रः अभिनवशर्मा तत्र राज्यस्तरीयायां पातञ्जल-योगसूत्र-कण्ठपाठस्पर्धायां द्वितीयं स्थानं प्रापत् इति महाविद्यालयस्य कृते गर्वस्य विषयोऽयमस्ति। एतस्यै उपलब्ध्ये महाविद्यालयस्य प्राचार्यः सर्वे चापि प्राध्यापकाः छात्रमभिनन्दितवन्तः।

हिमाचलप्रदेशः - सोलने ४२ जनैः पूरितम् निजीबसयानं दुर्घटितम्, ११ महिलाः घातिताः, एम्स बिलासपुरे उपचाराधीनाः



हिमसंस्कृतवार्ता:- सोलनम्। रामशहरक्षेत्रस्य लोहारघाटपंचायतस्य चहलवानाग्रामे निजबसयानस्य पतनेन एकादश महिलाः घातिताः। घातिताणां बिलासपुरस्य एम्स-चिकित्सालये प्रवेशः कृतः। तेषां स्थितिः संकटात् बहिः इति कथ्यते। बसयाने बिलासपुरस्य नम्होल तहसीलस्य कोटलाग्रामस्य जनाः उपविष्टाः आसन्। ते एकस्य बन्धुगृहे विवाहे भागं ग्रहीतुं निजीबसयानेन चहलवानाग्रामं गच्छन्ति स्म। सूचनानुसारं बिलासपुरस्य कोटलाग्रामात् एचपी ६७-२८५४ इति निजीबसयानेन ४२ जनाः चहलवांना ग्रामं गच्छन्ति स्म। यदा बसयानं चहलवानाग्रामस्य समीपं गच्छति स्म तदा चालकः बसं निरुद्धं कुर्वन् आसीत् तदा अकस्मात् बसयानं पतितम् यानस्य चक्राणि च उपरि आगतानि। बसयानस्य पतनमात्रेण चहलवानाग्रामस्य निवासिनः एकत्रिताः भूत्वा आहतान् बसयानात् बहिः आकर्षितुम् आरब्धवन्तः। अधिकांशः जनाः वातायनैः पलायिताः। निजीबसयाने ४२ जनाः उपविष्टाः आसन्। ते चहलवानाग्रामस्य बालकिशनस्य गृहं प्रति अपि गच्छन्ति स्म। परन्तु तेषां तत्र प्राप्तेः पूर्वं बसयानं पतितम्। एकादश महिलाः घातिताः भूत्वा निजीवाहनैः बिलासपुरस्य एम्स-चिकित्सालये चिकित्सायै प्रेषिताः।

उड़ीसा-प्राथमिक- विद्यालय- शिक्षकसङ्घस्य अभियाचना, अशिक्षणकार्यतः शिक्षकान् मुक्तं कुर्वन्तु



हिमसंस्कृतवार्ता:- शास्त्री अधरः, उक्तलप्रदेशः। ग्रीष्मकालीनावकाशस्य अनन्तरम् अपि विद्यालयानाम् उद्घाटनात् चतुर्मासाः अभवन्, परन्तु शिक्षकाः विद्यालयेषु सम्यक् शिक्षां दातुं न शक्नुवन्ति। यतो हि शिक्षकेभ्यो बहु अशिक्षणकार्यं दीयते, तेभ्यः अध्यापनार्थं समयः न प्राप्यते। एकतः विद्यालयेषु शिक्षकाणां संख्या पर्याप्तं नास्ति, अपरतः अशिक्षणकार्यं दत्तं इति कारणेन

शिक्षकाः मानसिकतनावग्रस्ताः सन्ति। अधुना पोर्टलस्य निर्देशः दत्तः यत् १५ वर्षाणाम् उपरि जनानां साक्षरताशिक्षणस्य विषये गृहे गृहे सर्वेक्षणं कृत्वा प्रतिवेदनं प्रस्तूयतां येन शिक्षणे कोऽपि बाधको न भवति। प्राथमिकविद्यालयशिक्षकसङ्घः एतस्य निन्दो कृतवान्। संघस्य अध्यक्ष ब्रह्मानन्द महाराणा, महासचिवः बिभूषप्रसाद साह, कार्यरत-अध्यक्ष कृष्णचन्द्र बेहेरा, सुधांशु मण्डलः, सतीधर मल्लिकः, अगधु सेठी, केशव दलाई, संतोष दुबे, देवकान्त मेहेर, विरूपाक्ष सेठी चेत्यादयः सम्मिलिताः सन्तः गणमाध्यमसम्मूखे कथितवन्तः यत् सर्वकारः अशैक्षिककार्याणां विद्यालयात् निवारणं कुर्यात्, अशैक्षिककार्याणां सर्वेक्षणं च विधेयम्।

काश्चन

साधुवाक् - ०१

१) अति सर्वत्र वर्जयेत्।
अर्थात् येषु केषु अपि कार्यव्यवहारादिषु अत्याचरणं वर्जनीयम्।
२) अरक्षितं तिष्ठति दैवरक्षितम्।
अर्थात् यस्य रक्षितारो न केऽपि स्युः, तस्य रक्षकः परमेश्वरोऽस्ति।
३) आयादल्पतरो व्ययः।
अर्थात् धनस्य आयतोऽपि व्ययो न्यूनीकर्तव्यः, यतोहि द्रव्यसञ्चयनम् अग्रिमकालस्य कृते हिताय कल्पते।
४) आपत्सु वैराणि समुद्भवन्ति।
- विपत्काले शत्रुता वर्धते इत्यर्थः।
५) ईप्सितं मनसः सर्वं कस्य सम्पद्यते सुखम्।

मनसा कल्पितं यावत्सुखं, तत्र केनापि प्राप्तुं, भोक्तुं वा शक्यते जीवने।
६) इन्द्रियजयस्य मूलं विनयः।
- मनुष्यस्य विनयगुणो महत्तमः, येन गुणेन स चञ्चलानि इन्द्रियाणि जेतुं शक्नुयात्, एतदतिरिच्य नान्योपायः।
७) उद्योगे नास्ति दारिद्र्यम्।
- कर्मरतस्य मनुष्यस्य जीवने दरिद्रता नायाति कदापि।
८) उत्तमं स्वोपार्जितं धनम्।
- स्वेन एव सकष्टम् उपार्जितं धनम् अमृतवत्, उत्तमं, पवित्रं च भवति।
चौर्यधनं चेत् स्वस्थैव विनाशाय कल्पते। अतो द्रव्यशुद्धिः जीवने अत्यन्तम् आवश्यकी।
९) ऋजुस्वभावपरो जनेषु दुर्लभः।



असमप्रदेशीयः
नारदोपाध्यायः

- जगति प्रायशः कुटिलजना हि दृष्टिगोचरा भवन्ति। परन्तु सहज-सरलभावापन्नः, धर्मपरायणो वा जनो दुर्लभ एव स्यादित्याशयः।
१०) ऋणशेषः कर्तव्यम्।
- मनुष्यो देव-ऋणं, मनुष्य-ऋणं, पितृ-ऋणम् इत्यादिविविध-ऋणैः बाधमानो भवति।
ऋणेश्चो मुक्तिं लब्धुं, सदैव तेन भगवच्चिन्तनसत्कर्मादयः कर्तव्या इति।

वार्ता-संवादः

नन्दिनी- नमो वः। अद्यतने वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये। अद्यतनाः वार्ताः पश्यामः। भारतदेशः संयुक्तराष्ट्रस्य सैन्य-योगदानकर्तृ-राष्ट्राणां प्रमुखाणां महतीं सभाम् आयोजयितुम् उद्युक्तः अस्ति।
काव्या- नमो नमस्ते नन्दिनि। एषा तु महती वार्ता, यत् भारतं विश्व-मञ्चे स्व-स्थानं सुदृढीकृतवत् अस्ति। अग्रे, राहुल-गान्धी-महोदयः चिली-देशं "भारतदेशे स्वतन्त्र-चिन्तनम् आक्रान्तम् अस्ति" इति उक्तवान् अस्ति। भाजपा-पक्षः तं निन्दितवान् अस्ति च।
नन्दिनी- काव्ये, राजकीय-वाद-विवादः सर्वदा प्रचलति एव। एतत् तु नूतनं न। अथ च, राष्ट्रिय-लोकतान्त्रिक-संश्लेषः बिहारराज्यस्य आसनानां विभाजनं निश्चितवान् अस्ति। भाजपा-पक्षः जनता-दल-संयुक्त-पक्षः च प्रत्येकः एकोत्तर-शतस्य आसनेषु स्पर्धां करिष्यतः।

काव्या- नन्दिनि, निर्वाचन-समये संश्लेषः-वार्ताः नितरां श्रूयन्ते। इदं तु अपेक्षितम् अस्ति। अन्ते, चिदम्बरम्-महोदयः "ब्लू-स्टार" अभियानं दोषपूर्णं कथितवान् अस्ति। सः उक्तवान् यत् सुवर्ण-मन्दिरं प्राप्तुम् एषः अनुपयुक्तः मार्गः आसीत्।
नन्दिनी- सत्यम्, इतिहासस्य घटनानाम् उपरि चर्चाः तु सदैव भवन्ति। अद्यतनाः वार्ताः अत्र समाप्ताः। श्रोतृभ्यः धन्यवादः।
ईदर-धीरजः

कार्तिकमासे पालनीयाः सप्तनियमाः

sudha_sathaye@yahoo.com

१. दीपदानम्
> कार्तिके नद्यादिपुण्ये स्थले दीपदानं परमं पुण्यफलप्रदं स्मृतम्।
२. तुलसीपूजनम्
> तुलसीपूजनं सेवनं च कार्तिके विशेषं पुण्यदं भवति।
३. भूमौ शयनम्
> भूमौ शयनं शुद्धभाववृद्धिकरं, दोषनाशकं च।
४. तैलवर्जनम्
> तैलाभ्यङ्गः केवलं नरकचतुर्दश्यां, अन्यदा तु निषिद्धः।
५. दलहनवर्जनम्
> द्विदलानि धान्यानि- यथा मुद्गः, माषः, चणकः कार्तिके न सेवनीयानि।
६. ब्रह्मचर्यपालनम्
> कार्तिकमासे ब्रह्मचर्यं पालनं अनिवार्यं, तस्य लघने दोषः प्राप्यते।
७. संयमः
> व्रती यथाशक्ति मौनं पालयेत्, निन्दावादं च वर्जयेत्।
> एते नियमाः कार्तिके यदि श्रद्धया पाल्यन्ते, तदा सुखं समृद्धिः च निःसन्देहं लभ्यते।

सुधा साठये, मुंबई

शारीरिकं मानसिकं च विकासं

चरित्रनिर्माणं च प्रवर्धयन्ति क्रीडाः- नरेशठाकुरः



हिमसंस्कृतवार्ताः- हमीरपुरम्। छात्राणां कृते जिलास्तरीयाः अन्तः- १९ एथलेटिक्स तथा सांस्कृतिकप्रतियोगिताः सोमवासरे शहीदकप्तानमदुलशर्मास्मृति- बाल-वरिष्ठमाध्यमिकविद्यालये सम्पन्नाः। राज्यस्य मादकद्रव्यनिवृत्तिमण्डलस्य समन्वयकः परामर्शकः च नरेशठाकुरः त्रिदिवसीयप्रतियोगितायाः समापनम् अकरोत्, विजेतृभ्यः च पुरस्कारान् दत्तवान्। अस्मिन् अवसरे आयोजकसमित्याः सर्वेभ्यः प्रतिभागिभ्यः च अभिनन्दनं कुर्वन् नरेशठाकुरः अवदत् यत् क्रीडा अस्माकं जीवनस्य अभिन्नः भागः अस्ति तथा च बालकानां युनां च कृते विशेषतया क्रीडा आवश्यकताः सन्ति। सः अवदत् यत् क्रीडा न केवलं शारीरिकं मानसिकं च विकासं प्रवर्धयति अपितु चरित्रनिर्माणे अपि साहाय्यं करोति। क्रीडायाः माध्यमेन छात्राः अनुशासनं, सामूहिकभावना, दृढनिश्चयः, समर्पणं, परिश्रमः, अन्ये च बहवः गुणाः विकसयन्ति ये जीवने तेषां प्रगतेः सद्गणरिकत्वे च महत्त्वपूर्णं भूमिकां

निर्वहन्ति सः अवदत् यत् क्रीडास्पर्धासु विजयः पराजयः वा महत्त्वं नास्ति। एतासु स्पर्धासु दलभावनया सह भागं ग्रहीतुम् अधिकं महत्त्वपूर्णम् अस्ति।
नरेशठाकुरः अवदत् यत् मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखसुः क्रीडकानां आहारवृत्तौ अभिलेखवृद्धिं प्रदातुं तथा च राज्ये क्रीडासंरचनायाः कृते कोटिरूपकाणां आवंटनं कृत्वा प्रतिभाशालिनां क्रीडकानां कृते महत्त्वपूर्णं उपहारं दत्तवान्। सः अपि सूचितवान् यत् नादीने प्रायः ११५ कोटिरूपकाणां व्ययेन अस्याधुनिकं अन्तः-क्रीडाङ्गणं निर्मितं भवति, यत्र राज्यस्य क्रीडकाः अन्ताराष्ट्रीयस्तरस्य सुविधाः प्राप्नुयुः। बालकविद्यालयस्य हमीरपुरस्य प्राङ्गणस्य अपि नवीनीकरणं कृतम् अस्ति, येन क्रीडकानां कृते महती सुविधा प्राप्यते। अस्मिन् अवसरे आयोजकविद्यालयस्य प्राचार्यः मुस्ताकमोहम्मदः एडीपीईओ राजेन्द्र शर्मा च मुख्यातिथिं अन्येषां च अतिथिनां स्वागतं कृत्वा प्रतियोगितायाः विषये विस्तृतां सूचनां दत्तवन्तः।



भिक्षुकः

भिक्षुको न केवलं याचते भिक्षाम्, सस्तु याचते चेतसः करुणां, दृशोर्मत्वम्, आत्मनो जागर्तिञ्च। तस्य प्रसूतकरतलं केवलमन्नं न याचते, सस्तु याचते-आत्मीयत्वं हृदयस्य, माधुर्यं साहचर्यस्य।

भिक्षुकस्तु वर्तते व्याजः सस्तु जागरयितुं समीहते, शयानां संवेदनां, निरुप्तां करुणां, मौनमानवताञ्च।
भिक्षुको नैव याचते भिक्षां सस्तु याचते अन्तर्भूतामस्माकं किन्तु जीविताम् उपेक्षितां मानवताम्
महेशशास्त्री

हिमाचलप्रदेशस्य डॉ. साधनाठाकुरः रेडक्रॉस-राष्ट्रियप्रबन्धन-संस्थायां निर्वाचिता



विपक्षनेतुः जयरामठाकुरस्य धर्मपत्नी सेवानिवृत्ता चिकित्सिका समाजसेविका च डॉ. साधनाठाकुर रेडक्रॉस-इत्यस्य राष्ट्रियप्रबन्धन-संस्थायां निर्वाचिता अस्ति। एतद् चयनं मतदान-प्रक्रियया अभवत्। अस्यां प्रक्रियायां अष्टविंशतिः राज्यानि भागं गृहीतवन्तः। डॉ. साधनाठाकुर परिणामे अभिलेखात्मकं २१ मतं प्राप्य देशे एकमात्रं महिला निर्वाचिता अभवत्। हिमसंस्कृतवार्तापरिवारस्य पक्षतः डॉ. मनोज शैलः एतदर्थं डॉ. साधनाठाकुरमहोदयायै शुभकामनाः अगच्छत्। असौ उक्तवान् यत् डॉ. साधनाठाकुर समाजसेवाप्रिया कर्तव्यनिष्ठा चास्ति। सेवा परमो धर्मः एव तस्याः उद्देश्यम्। अनेन निर्वाचनेन रेडक्रॉस-सभामाध्यमेन सेवाकार्याणि हिमाचले अग्रे सारयितुम् डॉ. साधनाठाकुरः महत्त्वपूर्णं भूमिकां भविता।